

Линта израдио закон о Меморијалном центру геноцида над Србима у НДХ

Линта тражи да Народна скупштина Републике Србије усвоји закон о Меморијалном центру геноцида над Србима у Независној Држави Хрватској (1941-1945)

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом оснива се Меморијални центар геноцида над Србима у Независној Држави Хрватској(1941–1945) (у даљем тексту:Меморијални центар) и уређују његова организација и рад.

Циљеви

Члан 2.

Циљеви Меморијалног центра:

- а) чување трајног сјећања српске жртве геноцида у НДХ
- б) упознавање домаће и међународне јавности с утврђеним чињеницама о почињеном геноциду над Србима у НДХ
- в) борба за међународно признање геноцида над Србима у НДХ
- г) утврђивање тачног броја страдалих Срба у НДХ

Дјелатност

Члан 3

У остваривању циљева Меморијални центар реализује слиједеће задатке:

- сакупља, чува, стручно и научно обрађује, анализира и вреднује архивску грађу, документацију, књиге, публикације, предмете и друге податке о појединачним и групним жртвама злочина геноцида, о злочинима геноцида, наредбодавцима и извршиоцима злочина геноцида и спасиоцима жртава геноцида;
- сакупља, чува, стручно и научно обрађује, анализира и вреднује архивску грађу, документацију, књиге, публикације, предмете и друге податке о принудном расељавању, узимању талаца, одвођењу у логор, принудном раду, пљачки имовине, уништавању и пљачки културно-историјских споменика и добара;
- утврђује и покреће ексхумацију српских жртава геноцида из безданих јама и многих других стратишта;
- утврђује и обиљежава мјеста страдања српских жртава геноцида путем спомен обиљежја;

- објављује публикације и друга дјела настала као резултат научне и стручне обраде, анализе и вредновања;
- објављује и приређује архивску грађу, документацију и друге податке;
- осигурава редовност издавања научно-стручног часописа посвећеног питању геноцида;
- организује научне конференције и друге научно-стручне скупове и предавања;
- организује тематске изложбе и друге одговарајуће активности;
- организује образовне програме о геноциду над Србима у НДХ
- стара се о заступљености проблема геноцида у наставним плановима и програмима;
- сарађује са сличним центрима, фондацијама, музејима, удружењима и другим правним лицима у земљи и свијету ;
- обавља остале активности од значаја за Меморијални центар.

Појмови

Члан 4.

Кључни појмови који се тичу овог закона, имају слиједеће значење:

1) Геноцид је било које од дјела учињених у намјери потпуног или дјелимичног уништења једне националне, етничке, расне или вјерске групе, као што су: убиство чланова групе, наносење тешких тјелесних или менталних повреда интегритета члановима групе, намјерно подвргавање групе животним условима који треба да доведу до њеног потпуног или дјелимичног уништења, наметање мјера уперених на спречавање рађања у оквиру групе и принудно премјештање дјете из једне групе у другу које је кажњиво као извршење геноцида, планирање извршења геноцида, непосредно и јавно подстицање на вршење геноцида, покушај геноцида и саучесништво у геноциду.

2) Геноцид над српским народом је вршење кажњивих дијела из тачке 1) овог става, које су извршили НДХ, нацистичка Немачка и њени савезници и помагачи за вријеме Другог свјетског рата на простору окупиране Краљевине Југославије;

3) Ратни злочин је повреда ратног и хуманитарног права.

Сви појмови употребљени у овом закону, изражени у граматичком мушком роду, подразумевају природни мушки и женски род лица на које се односе.

Примјена и однос прописа

Члан 5.

На организацију и рад Меморијалног центрау питањима која нису посебно уређена овим законом, непосредно се примјењују прописи којима се уређују јавне службе, прописи о култури и прописи о културним добрима, а сходно и други прописи којима су уређене дјелатности од општег интереса и којима је уређена јавна својина.

На обављање послова из дјелатности Меморијалног центра непосредно се примјењују потврђени међународни уговори и општеприхваћена правила међународног права.

Питања која чине садржину оснивачког акта Меморијалног центра уређују се уредбом Владе

Органи

Члан 6.

Меморијални центар има органе утврђене законом који се оснивају, обављају послове, именују и разрешавају сагласно том закону, ако овим законом није другачије уређено.

Управни одбор Меморијалног центра има једанаест чланова, које именује и разрешава Влада из реда стручних лица.

Управни одбор доноси одлуке већином гласова од укупног броја својихчланова.

Кворум на сједницама чини већина чланова Управног одбора.

Управни одбор извршава своје задатке на сједницама које се сазивају по потреби, а најмање једном у три мјесеца.

Директора Меморијалног центра бира Управни одбор на пет година, већином од укупног броја чланова, на основу предложеног програма рада и визије развоја Меморијалног центра, уз прибављено мишљење Програмског савјета.

Директор Меморијалног центра присуствује сједницама Управног одбора без права гласа и подноси годишњи извјештај о свом раду Управном одбору.

Надзорни одбор Меморијалног центра има пет чланова из реда стручних лица које именује и разрешава Влада.

Надзорни одбор доноси одлуке већином гласова од укупног броја својих чланова.

Надзорни одбор се сазива по потреби, а најмање једанпут годишње.

Кворум на сједницама Надзорног одбора чини већина чланова.

Управни одбор:

- а) доноси Статут, као и остале нормативне и подзаконске акте Меморијалног центра;
- б) има финансијску одговорност за рад Меморијалног центра;
- в) доноси све релевантне одлуке везане за рад Меморијалног центра;
- г) усваја годишњи буџет Меморијалног центра на приједлог директора;
- д) усваја годишњи план активности Меморијалног центра на приједлог директора и обезбеђује његову закониту и ефикасну реализацију;
- ђ) подноси годишње извјештаје о свом раду и о годишњем активном и пасивном билансу стања Меморијалног центра Влади и Народној скупштини;
- е) бира директора и руководиоце Меморијалног центра;
- ж) образује и бира чланове Програмског савјета Меморијалног центра;
- з) образује и бира чланове Међународног савјета Меморијалног центра;
- и) може позвати посматраче да присуствују његовим сједницама;
- ј) посматрачи могу давати приједлоге те износити запажања, али немају право гласа приликом доношења одлука;
- к) даје сагласност за коришћење, публикавање и позајмљивање установама или сродним организацијама, грађе и културних добара којима располаже;
- л) обавља остале задатке који су неопходни за рад Меморијалног центра.

Надзорни одбор:

- а) врши надзор над пословањем, разматра годишњи извјештај и годишњи финансијски извјештај;
- б) прати рад и указује Влади на евентуалне пропусте Управног одбора и директора;
- в) подноси извјештај, у складу са законом.

Предсједнику и члановима Управног и Надзорног одбора може припадати накнада за рад сходно одредбама чл. 42. и 46. Закона о култури, актом оснивача ће се утврдити предметни услови и мјерила за све установе културе.

Унутрашња организација

Члан 7.

У саставу Меморијалног центра образују се посебне јединице и службе: Музеј, Архив, Библиотека, Школа за образовање о геноциду, Институт за истраживање геноцида, Управа за спомен обиљежја и страдале, Служба за издавачку делатност, Служба за међународну сарадњу, Служба за опште послове, Служба за информисање и Служба за информационе технологије.

Јединицама и службама управљају руководиоци. Приликом запошљавања на радно мјесто руководиоца, кандидати су дужни да прикажу визију и програм рада за послове који су утврђени као дјелокруг рада јединица и служби, а у вези са којима се прибавља мишљење Програмског савјета.

Програмски савјет

Члан 8.

Управни одбор образује, у складу са статутом установе, Програмски савјет Меморијалног центра који има најмање девет чланова.

Програмски савјет даје мишљење о концепту коришћења пословног простора, препоруке за коришћење и публиковање експоната и докумената из свог фонда другим институцијама, претходно мишљење на статут и општа акта, односно на програмска и планска акта и на завршни рачун, као и приједлоге за измјену или допуну тих аката; врши и друге послове утврђене статутом Меморијалног центра.

Програмски савјет доноси пословник о раду, којим уређује начин рада и одлучивања.

Међународни савјет

Члан 9.

Управни одбор образује, у складу са статутом установе, Међународни савјет Меморијалног центра као научно, образовно-васпитно и савјетодавно тијело.

Међународни савет има најмање девет чланова.

У савјет из става 1. овог члана, сагласно статуту установе, могу се именовати и представници правних лица регистрованих у иностранству или физичка лица – странци, који су истакнути стручњаци у областима из дјелатности Меморијалног центра.

Међународни савјет треба да допринесе борби за признање геноцида над српским народом у међународној заједници који је извршен од стране усташког режима у Другом свјетском рату.

Међународна сарадња

Члан 10.

Меморијални центар у оквиру утврђене дјелатности, остварује међународну сарадњу са сродним установама, а своје научно-истраживачке резултате интегрише у опште знање о геноциду и ратним злочинима.

Музеј, Архив, Библиотека, Школа за образовање о геноциду, Институт за истраживање геноцида и Управа за спомен обиљежја и страдале у саставу Меморијалног центра могу да остварују непосредну међународну сарадњу са истим или сличним установама и организацијама.

Директор, руководиоци и сарадници Меморијалног центра руководе се убјеђењем да међународна сарадња заснована на уважавању и разумијевању међу народима и религијама представља неопходан услов за мир и напредак човјечанства, с чврстом вјером да је достојанство сваког човека неприкосновена вриједност.

Непокретности и финансијска средства

Члан 11.

Непокретности и финансијска средства за оснивање и рад Меморијалног центра обезбјеђују се из буџета Републике Србије.

Меморијални центар може да, у складу са законом, стиче непокретности и средства за остваривање своје дјелатности и из поклона, легата, донација, сопствене дјелатности и других извора.

Средства за финансирање научне и културне дјелатности Меморијалног центра могу се, у складу са законом, обезбјеђивати оснивањем и дјеловањем задужбина и фондација.

Утврђује се јавни интерес за експропријацију непокретности у циљу обављања дјелатности Меморијалног центра, а за потребе и у корист Републике Србије, у складу са планским актом донијетим сагласно овом закону.

Влада ће за корисника јавне својине стечене експропријацијом, извршеном сагласно овом закону, одредити Меморијални центар.

Непокретности које користи Меморијални центар су од општег интереса и непокретно културно добро, које ужива посебну заштиту, сагласно законима којим се уређује јавна својина и културна добра. Музејски експонати, умјетничко-историјска дјела, архивска и филмска грађа и библиотечки фонд, које чува и користи Меморијални центар, културна су добра која уживају посебну заштиту, сагласно закону којим се уређује заштита културних добара.

Простор

Члан 12.

Меморијални центар обухвата одговарајући простор на територији Града Београда.

Права и обавезе запослених

Члан 13.

На права, обавезе и одговорности запослених у установама примјењују се општи прописи о запошљавању у јавним службама.

У радни однос за директора и руководиоца Меморијалног центра може да се прими лице под условима утврђеним прописима којима се уређује област рада и положај запослених у јавним службама, односно утврђује попис радних мјеста, њихови општи/типични описи и захтјеви за њихово обављање у јавним службама у области културе и условима утврђеним прописима о култури и статутом установе.

Сакупљање, чување и обрада података

Члан 14.

Меморијални центар податке, које у складу са овим законом сакупља од грађана, органа и организација, чува их и обрађује.

Државни и други органи, предузећа, установе и друге организације дужни су да Меморијалном центру достављају податке и грађу од значаја за дјелатност тог центра којима располажу, а које у складу са овим законом прикупља и обрађује тај центар.

Надлежни органи државне управе предузимају мјере на обезбеђивању података и друге грађе за Меморијални центар којима располажу органи и организације ван територије Републике Србије.

Надзор

Члан 15.

Надзор над спровођењем овог закона врши орган државне управе надлежан за област културе.

Именовање предсједника и чланова Управног и Надзорног одбора

Члан 16.

Влада именује предсједника и чланове Управног и Надзорног одбора Меморијалног центра у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Доношење Статута

Члан 17.

Управни одбор из члана 17. овог закона донеће статут Меморијалног центра у року од 60 дана од дана његовог именовања.

Именовање директора и акт о организацији

Члан 18.

Поступак за именовање директора Меморијалног центра спроводи се у складу са законом којим се уређује област културе, а Управни одбор из члана 17. овог закона дужан је да тај поступак покрене у року од 30 дана од дана његовог именовања.

Директор ће донијети акт о организацији и систематизацији послова у Меморијалном центру у року од 60 дана од дана његовог именовања у складу са одредбама статута Меморијалног центра.

Печат и симболи

Члан 19.

а) Меморијални центар има свој печат округлог облика, у који је уписано: „Република Србија” и назив „Меморијални центар геноцида над Србима у НДХ”. Употреба печата ће се уредити одлуком Управног одбора.

б) Управни одбор Меморијалног центра може одлуком усвојити симболе Меморијалног центра.

Ступање на снагу и примјена

Члан 20.

Меморијални центар почиње с радом даном ступања на снагу овог закона, односно од дана примјене.

Члан 21.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примјењује се након 6 мјесеци од ступања на снагу овог закона, осим одредаба чл. 16–19, које се примјењују од дана ступања на снагу овог закона.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење закона садржан је у одредбама члана 97.тачка 10. Устава Републике Србије, којим је прописано да Република Србија, поред осталог, уређује и обезбјеђује систем у области културе.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Ради испуњавања дужности и чувања трајне успомене на српске жртве геноцида, потребно је донијети Закон о Меморијалном центру геноцида над Србима у Независној Држави Хрватској (1941-1945), чија ће дјелатност бити сакупљање, чување, обрада, научно и стручно истраживање документације, свих података и предмета, као и литературе о геноциду над Србима у НДХ. Србија има националну, политичку и моралну обавезу да се на научном нивоу изучава геноцид који је извршен над српским народом у НДХ. То подразумијева чување и његовање сјећања и свједочанстава на сваку српску жртву геноцида, упознавање домаће и међународне јавности с утврђеним чињеницама о геноциду почињеном над Србима. Посебно је важан рад на међународном признању геноцида над Србима с циљем да што већи број држава свијета одлукама парламената призна геноцид извршен над српским народом у НДХ. Важну улогу у тој борби имао би Меморијални центар геноцида над Србима у НДХ.

Број Срба убијених у геноциду, који је над њима извршила НДХ, никада није утврђен. Процењује се да је у НДХ убијено више од 750.000 Срба о чему говоре извори различитог поријекла. По процјенама њемачких окупатора, официра и дипломата, убијено је од 600.000 до 800.000 Срба. Тако је генерал мајор СС Ернест Фик у марту 1944. године писао да се број српских жртава креће између 600 и 700 хиљада. По мишљењу Хитлеровог изасланика Хермана Нојбахера, изнјетом нешто доцније, усташе су усмртиле око 750 хиљада Срба. Земаљска комисија Хрватске за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача је 1946. године вршила испитивања у концентрационом логору Јасеновац. Комисија је утврдила да је у периоду постојања логора од 19. августа 1941. до 23. априла 1945. године у њему убијено између 500 и 600 хиљада људи, жена и дјеце, највише Срба, па онда Јевреја, Рома и антифашиста других националности.

Државна комисија судских антрополога бивше СФРЈ у саставу: др Здравко Марић, Вида Бродар, Атон Погачник и др Србољуб Живановић, септембра 1964. године, завршила је прву фазу испитивања масовних гробница на стратишту у Доњој Градини са друге стране Саве од логора Јасеновац. На стратиштима дуж ријеке, у масовним гробницама које су се простирале на дужини 12,5 км и ширини 4,5 км комисија је утврдила да ту лежи више стотина хиљада звјерски убијених људи - 700.000 Срба, 23.000 Јевреја и 80.000 Рома. Извјештај Државне комисије никада није објављен у јавности и донијета је одлука, на највишем нивоу, да се стане са даљим истраживањем броја страдалих у комплексу логора Јасеновац.

НДХ је била једина држава у тадашњој Европи у којој су постојали логори за дјецу у Старој Градишци, Јасеновцу, Уштици, Јабланцу, Јастребарском, Ријечи код Јастребарског, Горњој Ријечи код Крижеваца и Лобограду и да је у њима према непотпуним истраживањима страдало 74.981 српско дијете.

На подручју НДХ било више од 1.000 стратишта српског народа, од којих многа након рата нису обиљежена и меморијализована. Број Срба у НДХ смањиван је и присилним иселјавањем и покатоличавањем. Према познатим подацима, са подручја НДХ присилно је иселјено више од 200.000 Срба. У акцијама покрштавања у римокатоличку вјеру преведено је око 250.000 Срба.

У НДХ је посебно страдала Српска православна црква (СПЦ) јер је убијен 171 свештеник (међу њима четири епископа) а њих више од њих 1.200 је протјерано. Током рата у НДХ је разрушено, спаљено, оштећено или оскрнављено више од 450 православних цркава. Том приликом је уништен значајан број икона и културних споменика српског народа.

Оснивањем и дефинисањем положаја Меморијалног центра геноцида над Србима у НДХ као установе културе обезбеђују се организационе, кадровске и материјалне претпоставке за остварење његовања сјећања и чувања трајне успомене на српске жртве геноцида у НДХ ради обављања музеолошке, образовно-васпитне и научно истраживачке дјелатности.

III. ОСНОВНИ ПРАВНИ ИНСТИТУТИ И ПОЈЕДИНАЧНА РЕШЕЊА

Члан 1. Предложеним чланом се дефинише предмет закона а то је оснивање установе културе Меморијални центар геноцида над Србима у Независној Држави Хрватској (1941–1945) и уређивање њене организације и рада.

Члан 2. Предложеним чланом се утврђује да су циљеви Меморијалног центра утврђивање тачног броја страдалих Срба у НДХ, чување трајног сјећања на српске жртве геноцида у НДХ, упознавање домаће и међународне јавности с утврђеним чињеницама о извршеном геноциду над Србима у НДХ и борба за међународно признање геноцида над Србима у НДХ.

Члан 3. Предложеним чланом дефинисана је дјелатност Меморијалног центра тј. сакупља, сређује и чува сву документацију, податке и предмете о геноциду над Србима у НДХ; сакупља, сређује и чува архивску, музејску и филмску грађу насталу у НДХ и везано за геноцид над српским народом у НДХ; сакупља, сређује и чува књиге, публикације и друга дјела о геноциду над Србима у НДХ; стручно и научно обрађује, анализира и вреднује архивску, музејску и филмску грађу; објављује публикације и друга дјела настала као резултат научне и стручне обраде; објављује архивску грађу и документацију; организује стручна и научна предавања, изложбе, округле столове, међународне конференције и друге облике истраживања ради упознавања јавности у земљи и свијету са утврђеним чињеницама о почињеном геноциду над Србима у НДХ; организује манифестације и друге акције чувања и његовања сећања на српске жртве

геноцида НДХ; организује састанке и друге активности ради доприноса међународном признању геноцида над Србима у НДХ; организује образовне програме о геноциду над Србима у НДХ за разнолику циљну популацију (наставници, ученици, студенти...) и образовне установе у Србији и свијету; учествује у изради наставних планова и образовних материјала за српске и за стране школе везано за геноцид над Србима у НДХ; сарађује са сличним центрима, фондацијама, музејима, удружењима и другим правним лицима у земљи и свијету ради унапређења своје дјелатности и обавља остале активности од значаја за Меморијални центар.

Члан 4. Предложеним чланом се дефинишу кључни појмови у смислу овог Закона и њиховог значења и то: геноцида, геноцида над српским народом и ратних злочина.

Члан 5. Предложеним чланом утврђују се прописи који регулишу организацију и рад Меморијалног центра тачније у питањима која нису посебно уређена овим Законом, непосредно се примјењују прописи којима се уређује рад јавне службе, прописи о култури и прописи о културним добрима, а сходно и други прописи којима су уређене дјелатности од општег интереса и којима је уређена јавна својина.

Предложеним чланом се утврђује да се на обављање послова из дјелатности Меморијалног центра непосредно примјењују потврђени међународни уговори и општеприхваћена правила међународног права, као и да се питања која чине садржину оснивачког акта установе културе, односно Меморијалног центра уређују уредбом Владе.

Члан 6. Предложеним чланом утврђују се органи Меморијалног центра на основу закона којим се уређује култура, који се оснивају, обављају послове, именују и разрешавају сагласно том закону, ако овим законом није другачије уређено. Предвиђено је да Меморијални центар има директора кога именује Управни одбор на пет година, уз прибављање мишљења Програмског савјета на програм рада и визију развоја Меморијалног центра.

Меморијални центар има Управни одбор са једанаест чланова које именује и разрешава Влада, и то: једног члана на приједлог Одјељења историјских наука Српске академије наука и уметности, једног члана на приједлог Одјељења друштвених наука Академије наука и умјетности Републике Српске, једног члана на приједлог Синода Српске православне цркве, једног члана на приједлог Одјељења за историју Филозофског факултета у Београду, једног члана на приједлог Одсјека за историју Филозофског факултета у Новом Саду, једног члана на приједлог Одсјека за историју Филозофског факултета у Бањалуци, једног члана на приједлог Катедре за историју и археологију Филозофског факултета у Источном Сарајеву, једног члана на приједлог Института за савремену историју, једног члана на приједлог Института за новију историју, једног члана на приједлог органа државне управе надлежног за послове културе и једног члана из реда запослених у тој установи на приједлог директора.

Надзорни одбор Меморијалног центра има пет чланова које именује и разрешава Влада, и то: једног члана на приједлог Одсјека за историју Филозофског факултета у Београду, једног члана на приједлог Одсјека за историју Филозофског факултета у Бањалуци, једног члана на приједлог Музеја жртава геноцида, једног члана на приједлог органа државне управе надлежног за послове културе и једног члана из реда запослених у тој установи на приједлог директора.

Овим чланом утврђује се и које послове обављају Управни и Надзорни одбор. Предвиђено је и да предсједнику и члановима Управног одбора и Надзорног одбора може припадати накнада за рад, сходно одредбама чл. 42. и 46. Закона о култури. Актом оснивача ће се утврдити предметни услови и мјерила за све установе културе, па и за Меморијални центар.

Члан 7. Предложеним чланом утврђује се унутрашња организација Меморијалног центра а превиђено је да са шест јединица и четири службе руководе руководиоци. Остали услови за избор кандидата за директора установе утврђују се статутом установе. Предложеним чланом се утврђује да приликом запошљавања на радно мјесто руководиоца, кандидати су дужни да прикажу визију и програм рада за послове који су утврђени као дјелокруг рада јединица и служби, а у вези којима се прибављају мишљења Програмског савјета. Овим чланом се формира шест сектора и пет служби:

Музеј (сакупљање предмета, сталне поставке, путујуће изложбе...), **Архив, Библиотека, Школа за образовање о геноциду, Институт за истраживање геноцида, Управа за спомен обиљежја и страдале** (постављање споменика и спомен обиљежја, ексхумација страдалих Срба), **Служба за издавачку дјелатност, Служба за међународну сарадњу, Служба за опште послове** (административно-техничко особље, помоћно особље, особље за безбједност), **Служба за информисање и Служба за информационе технологије** (попис српских жртава и текуће активности)

Члан 8. Предложеним чланом утврђује се формирање Програмског савјета којег ће чинити лица од високог стручног интегритета и ауторитета. Циљ успостављања Програмског савјета је да дају мишљење и препоруке за рад унутрашњих јединица и служби Меморијалног центра, коришћење и публиковање експоната и докумената из свог фонда другим институцијама; на статут и општа акта, програмска и планска акта и на завршни рачун као и приједлоге за измјену или допуну тих аката; врше и друге послове утврђене статутом Меморијалног центра.

Програмски савјет има најмање девет чланова, а по потреби може и више, које именује и разрешава Управни одбор којег чине угледне личности из ове области и представници удружења које се бави наведеном тематиком.

Члан 9. Предложеним чланом предвиђа се образовање Међународног савјета Меморијалног центра од стране Управног одбора установе који би чинили угледни стручњаци из области истраживања геноцида и међународног хуманитарног права.

Међународни савјет има најмање девет чланова, а по потреби може и више, које именује и разрешава Управни одбор и то из реда најугледнијих стручњака и лица из области од значаја за рад Меморијалног центра.

Члан 10. Предложеним чланом се утврђује рад у области међународне сарадње Меморијалног центра са циљем остваривања међународне сарадње са сродним установама, а своје научно-истраживачке резултате интегрише у опште знање о геноциду и ратним злочинима.

Члан 11. Предложеним чланом се утврђује да ће непокретности и финансијска средства за оснивање и рад Меморијалног центра бити обезбјеђени из буџета Републике Србије, с могућношћу да Меморијални центар може да стиче ствари и средства за остваривање своје дјелатности и из поклоне, легата, донација, сопствене дјелатности и из других извора, у складу са законом, као и да оснива задужбине и фондације, у складу са законом. Такође, предложеним чланом се утврђује јавни интерес за експропријацију непокретности у циљу оснивања Меморијалног центра а за потребе и у корист Републике Србије, у складу са планским актом донијетим сагласно овом закону, као и да су непокретности које користи Меморијални центар добра од општег интереса, сагласно закону којим се уређује јавна својина.

Члан 12. Предложеним чланом се утврђују да Меморијални центар обухвата одговарајући простор на територији Града Београда (Градске општине Нови Београд или Земун) на лијевој обали Саве на катастарским парцелама одређеним одговарајућим планским актом, односно актом којим је одређено непокретно културно добро.

Члан 13. Предложеним чланом утврђује се да се на права, обавезе и одговорности запослених у установама примјењују општи прописи о запошљавању у јавним службама, као и да се у радни однос за директора и руководиоца Меморијалног центра може примити лица под условима утврђеним прописима којима се уређује област рада и положај запослених у јавним службама, односно утврђује попис радних мјеста, њихови општи/типични прописи и захтјеви за њихово обављање у јавним службама у области културе и условима утврђеним прописима о култури и статутом установе.

Члан 14. Предложеним чланом се дефинишу послови сакупљања података у Меморијалном центру, као и обавеза државних и других органа, предузећа, установа и других организација да Меморијалном центру достављају податке и грађу од значаја за дјелатност Меморијалног центра којима располажу, а које у складу са овим Законом прикупља и обрађује та установа. Предвиђено је и да се подаци и грађа који се прибављају у сврху обављања дјелатности Меморијалног центра, а садрже податке о личности, чувају у складу са законом којим се уређује заштита података о личности, уз обавезу поштовања правила о сразмерности обраде у односу на циљеве и сврху обраде података.

Члан 15. Предложеним чланом утврђује се да надзор над спровођењем овог закона врши орган државне управе надлежан за област културе.

Члан 16. Предложеним чланом је предвиђено да именовање председника и чланова Управног и Надзорног одбора Меморијалног центра Влада мора да обави у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог Закона.

Члан 17. Предложеним чланом се утврђује да Управни одбор Меморијалног центра доноси статут установе у року од 60 дана од дана почетка његовог именовања

Члан 18. Предложеним чланом се утврђује поступак именовања директора Меморијалног центра у складу са законом којим се уређује област културе а Управни одбор уз члана 17. овог Закона дужан је да тај поступак покрене у року од 30 дана од дана његовог именовања.

Директор Меморијалног центра доноси акт о организацији и систематизацији послова у Меморијалном центру у складу са одредбама статута Меморијалног центра.

Члан 19. Предложеним чланом се утврђује да Меморијални центар има свој печат округлог облика, у који је уписано: „Република Србија” и назив „Меморијални центар геноцида над Србима у НДХ (1941–1945)”. Употреба печата ће се уредити одлуком Управног одбора. Управни одбор Меморијалног центра може одлуком усвојити симболе Меморијалног центра.

Члан 20. Предложеним чланом се утврђује да Меморијални центар почиње са радом даном ступања на снагу предметног закона.

Члан 21. Предложеним чланом се утврђује да предметни закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примјењује се након 6 мјесеци од ступања на снагу овог закона, осим одредаба чл. 16–19, које се примјењују од дана ступања на снагу овог закона.

IV. ПРОЦЈЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

Потребно је Град Београд да обезбједи земљиште величине најмање 6 хектара (60.000 м²) и правне и техничке услове, а Влада Србије да обезбједи финансијска средства за изградњу објеката Меморијалног центра и набавку непокретности и опреме у износу од најмање 600.000.000 динара (пет милиона евра).

Да би Меморијални центар реализовао постављене циљеве и дјелатности потребно је да буде запослено 120 лица у виду истраживача, стручног, административно-техничког и помоћног особља. Потребно је обезбедити најмање 360.000.000 динара (три милиона евра) за финансирање рада Меморијалног центра на годишњем нивоу. Финансирање обухвата плате и накнаде запослених, накнаде трошкова запослених, јавни превоз средства за режијске трошкове (телефон, енергија,

гориво...), средства за материјалне трошкове, средства за набавку, одржавање, амортизацију и осигурање опреме, средства за друге трошкове, путовања у земљи и свијету, организовање међународних конференција, округлих столова, семинара, рад Школе за образовање о геноциду, набавка архивске грађе, књига и публикација, штампање монографија, зборника, часописа Меморијалног центра и других материјала, ексхумација српских жртава и подизање споменика и спомен-обилежја на подручју некадашње НДХ и др.

V МЕЂУНАРОДНА ИСКУСТВА

Меморијални центар „Јад Вашем” у Јерусалиму је највећи центар у свијету за истраживање Холокауста са више од 800 запослених лица. Простире се на простору величине 180.000 м² (18 хектара) и годишње биљежи више од два милиона посјетилаца. Страни државници у Израелу одају пошту жртвама нацистичких и фашистичких злочина. Основан је 1953. године на основу закона изгласаног у израелској скупштини, Кнесету, с циљем да се ту, на једном мјесту и под истим кровом, саберу све јеврејске жртве из Другог свјетског рата.

Овдје сваки Јеврејин има обавезу да дође најмање три пута. Најприје као ученик да би написао писмени задатак о својим прецима, а затим када стаса за војску. Служење војног рока обавеза је како за јеврејске младиће, тако и за дјевојке. Трећи пут у Јад Вашем Израелац не долази сам, него са својим дјететом. На тај начин из генерације у генерацију, одавде из Јад Вашема, живи истина о умрлима у Холокаусту.

Од оснивања, „Јад Вашему” је повјерено документовање историје јеврејског народа за вријеме Холокауста, уз очување сјећања и свједочанстава сваке од шест милиона жртава и преношење наслеђа Холокауста новим генерацијама путем архива, библиотеке, школе и музеја. Смјештен на Брду сјећања у Јерусалиму, „Јад Вашем” представља велики комплекс са стазама оивиченим дрворедима које воде до музеја, изложбених простора, архива, споменика, скулптура и спомен-обилежја. „Јад Вашем” је основао школу 1993. године како би организовала образовне програме и израђивала едукативне материјале за разнолику циљну популацију и образовне установе у Израелу и свијету.

Последње ријечи око 6 милиона страдалих Јевреја најчешће су биле: „Немојте нас заборавити”. У Јад Вашему се не заборавља ниједан пострадали Јеврејин, али ни они који су зло починили. Држава Израел не заборавља ни припаднике других народа који су, ризикујући свој живот и своје породице, спасавали Јевреје у Другом свјетском рату. Они овде у парку Јад Вашем бивају позвани да посаде дрво мира, пошто добију медаљу захвалности. У парку су и стабла која су засадили представници српског народа.

У оквиру Меморијалног комплекса геноцида над Јерменима у главном граду Јерменије Еревану постоји спомен парк у коме угледни посјетиоци, прије свега страни државници, посаде дрво. Ради подсјећања потребно је истаћи да је геноцид над Јерменима починило Турско царство у Првом свјетском рату.

VI O MEMORIЈЛНОМ ЦЕНТРУ

Простор Меморијалног центра геноцида над Србима у НДХ требао би да буде величине најмање 6 хектара односно 60.000 м² (у питању је површина величине 300 м x 200 м или 400 м x 150 м или 600 x 100 м). Састојао би се од музеја, изложбених простора, архива, библиотеке, споменика, скулптура, спомен-обилежја и друго. Међу њима би највећа зграда била намјењена за Музеј. У оквиру Меморијалног центра био би подигнут спомен-парк српским жртвама геноцида НДХ. То би уствари био ботанички врт у коме би сваки од значајних посјетилаца Србије засадио дрво у част српских жртава геноцида НДХ. У питању су шефови држава или Влада, државници, краљеви, принчеви, добитници Нобелових награда, писци, умјетници, спортисти и остале познате личности на међународном плану. У оквиру Меморијалног центра постојала би вјечна ватра која би стално горјела.

Један од показатеља рада Меморијалног центра јесте број посјетилаца на годишњем нивоу. Очекује се након неколико година рада око 100.000 посјетилаца, од којих би значајан број биле организоване ученичке посјете, број догађаја у Меморијалном центру на годишњем нивоу (предавања, округли столови, промоције, семинари – очекује се просјек од бар једног догађаја на мјесечном нивоу). Очекивани број научних студија на годишњем нивоу јесте око 5–10 студија. Меморијални центар би имао свој часопис који би излазио 3–4 пута годишње.

Предвиђена је експропријација земљишта за Меморијални центар, као и изградња низ објеката и споменика. Меморијални центар када буде функционисао у пуном капацитету, имаће најмање 120 запослених, укључујући директора Меморијалног центра. Организациона структура Меморијалног центра предвиђа да установа има шест сектора и пет служби. Музеј (12 запослених), Архив (10 запослених), Библиотека (7 запослених), Школа за образовање о геноциду (7 запослених), Институт за истраживање геноцида (20 запослених), Управа за спомен обилежја и страдале (8 запослених), Служба за издавачку дјелатност (10 запослених), Служба за међународну сарадњу (8 запослених), Служба за опште послове (20 запослених) и Служба за информисање (10 запослених) и Служба за информационе технологије (8 запослених)

Ради будућег функционисања Меморијалног центра потребно је запослити минимум 40 запослених у години оснивања који би били ангажовани на обављању стручних послова из дјелокруга рада центра. У другој години треба да се запосли додатних 40 запослених а у трећој години преосталих 40 запослених.

У предстојећем периоду потребна су средства за експропријацију земљишта, за изградњу објеката, као и средства за рад установе Меморијални центар. Финансијске ресурсе потребно је обезбједити из буџета Републике Србије. Процјењени трошкови потребни за рад установа износе у првој години рада 150.000.000 динара, у другој години 250.000.000 динара а у трећој и надаље најмање 360.000.000 динара или око три милиона евра на годишњем нивоу. Додатна средства за изградњу објеката износе у првој години најмање 200.000.000 динара, у другој најмање 200.000.000 динара и у трећој години најмање 200.000.000 динара што укупно износи 600.000.000 динара или око пет милиона евра.